

Základy práce s informačními zdroji pro studenty SPR

Brno, 14. 10. 2021

Ing. Martina Nedomová, DiS.

Práce s EIZ

- seminář
  - ❖ dotazy k úvodní přednášce, cvičením
  - ❖ základy vyhledávacích technik
  - ❖ tvorba rešeršního dotazu
  - ❖ praktické vyhledávání v databázích
  - ❖ **zadání závěrečné rešerše**
- přednáška
  - ❖ citace, plagiátorství
  - ❖ **zadání online cvičení na citace**
- seminář
  - ❖ dotazy k úkolům
  - ❖ EBSCO Discovery Service a další nadstavbové nástroje
  - ❖ elektronické knihy

Práce s EIZ I. – cíle dnešní lekce

- ❖ naučit se základy vyhledávacích technik (klíčová slova, logické operátory)
- ❖ vytvořit/položit řešeršní dotaz
- ❖ vyzkoušet si praktické vyhledávání ve vybraných databázích článků a časopisů
- ❖ praktická cvičení (slouží k „poznání“ databází, pomůže Vám to při zpracování řešerše a při další práci s informačními zdroji)
- ❖ zadání praktického úkolu

Vyhledávání

1. **Téma a klíčová slova**
2. Další specifikace
3. Výběr zdrojů
4. Boolovský model
5. Technika vyhledávání
6. Vlastní vyhledávací proces
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
8. Další operace

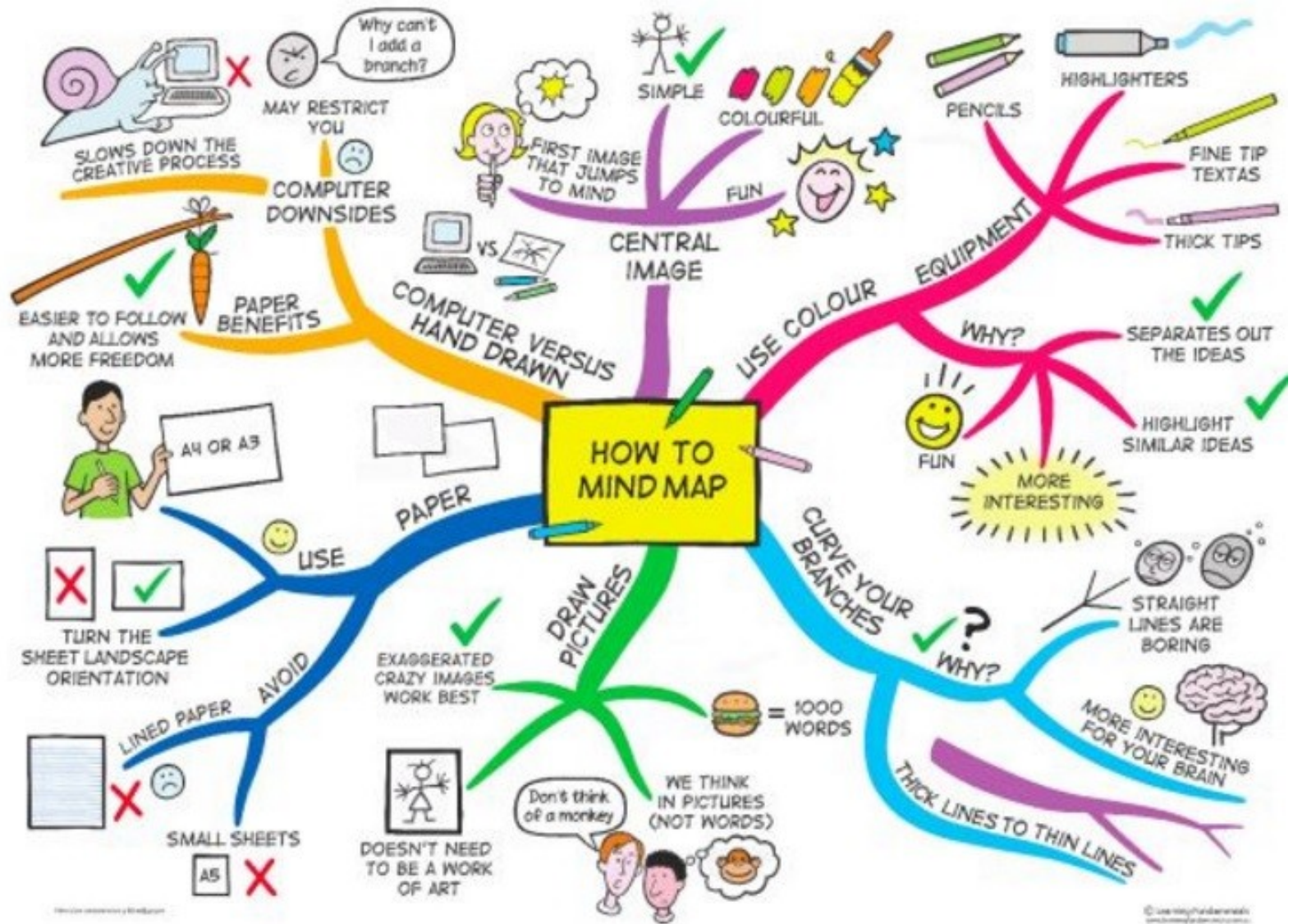
Téma a klíčová slova

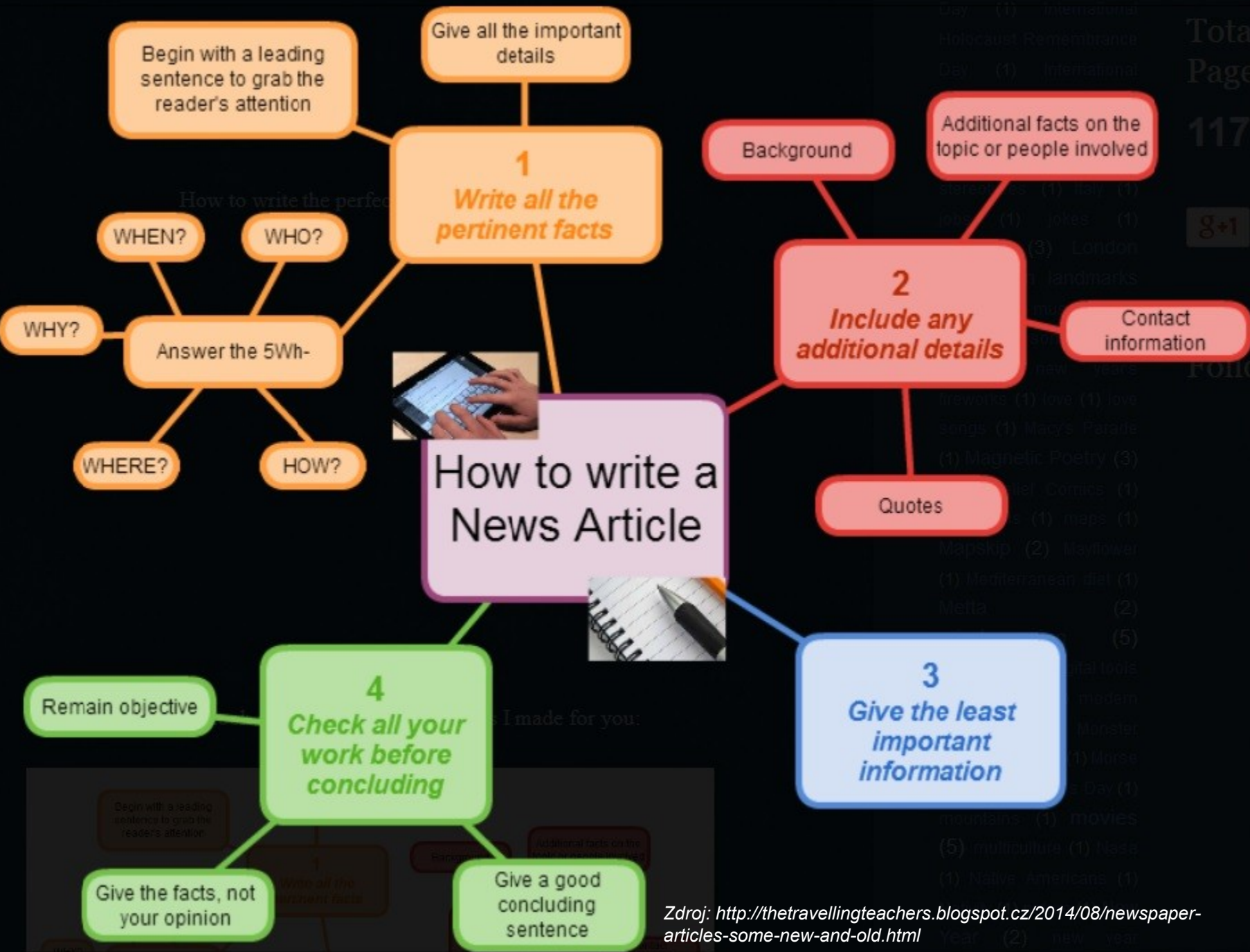
1) Zamyslete se o čem chcete psát

- ❖ je nutné mít dost informací o daném tématu (pokud se studiem problematiky začínáte, nebojte se využít učebnice, encyklopedie, radu vyučujícího apod.)

2) Zformulujte téma nebo problém

- ❖ lze využít tzv. **myšlenkových map** - grafické znázornění tématu
- ❖ aplikace - [Pět nejlepších nástrojů pro tvorbu myšlenkových map](#)

Téma a klíčová slova II.

3) Vyjádřete téma ve formě

❖ **klíčových slov (hesel)**

- používejte zejména **podstatná jména**
- příd. jména, zájmena a slovesa pouze pokud jsou opravdu nezbytné
- vyhýbejte se tzv. stop words (předložky, spojky, členy v cizích jazycích)

př. sociální chování; sociální práce; terapie

❖ Pozn. v katalozích knihoven můžete nalézt i tzv. **předmětová hesla**

př. Sociální chování-psychologické aspekty [SK MU](#)

1. Téma a klíčová slova

2. Další specifikace

3. Výběr zdrojů

4. Boolovský model

5. Technika vyhledávání

6. Vlastní vyhledávací proces

7. Hodnocení vyhledaných záznamů

8. Další operace

2. Další specifikace

□ Před začátkem vlastního procesu vyhledávání je třeba si ujasnit:

- ❖ časové rozmezí
- ❖ typy dokumentů (např. odborné časopisy, kapitoly z knih, příspěvky z konferencí, zpravodajství)
- ❖ typ dat (text, audio, video)
- ❖ jazyk dokumentů (většina světové produkce je v AJ)
- ❖ **forma (odborná x populárně naučná)**

Téma → Výzkumná otázka

- ❑ Formulace tématu do výzkumné otázky
- ❑ Volba výzkumné otázky
  - ❖ Příliš obecná:
Jaký je vztah mezi státní regulací a energetickou účinností?
  - ❖ Specifická:
Jak program Zelená úsporám přispívá k energetické účinnosti v městě Brně?
  - ❖ Triviální:
Je Ruská federace vlivným energetickým exportérem?
  - ❖ Netriviální:
Jak Ruská federace využívá energii v zahraniční politice ve vztahu k pobaltským státům?
  - ❖ Nerealizovatelná:
Jaké osobní pohnutky vedly ministra Kubu k prosazování prolomení limitů pro těžbu uhlí v severních Čechách?
  - ❖ Realizovatelná:
Jaká jsou hlavní témata spojená s energetikou ve veřejném diskurzu vlády České republiky?

1. Téma a klíčová slova
2. Další specifikace
- 3. Výběr zdrojů**
4. Boolovský model
5. Technika vyhledávání
6. Vlastní vyhledávací proces
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
8. Další operace

3. Výběr zdrojů

- Specializované odborné databáze
- Knihovní katalogy
- Specializované vyhledávače odb. informací
- Repozitáře
- Knihovny
- Další

MUNI Ústřední
FSS knihovna

Google (Scholar) - tipy pro vyhledávání

- ❑ Vyhledávání na konkrétní stránce
*př. **sirovatka site:fss.muni.cz***
- ❑ Definice
*př. **define:social exclusion***
- ❑ Vyhledávání stránek, které jsou podobné určité adrese URL
*př. **related:fss.muni.cz***
- ❑ Typ dokumentu
*př. **filetype:pdf***

[Infographic: Get More Out of Google](#)

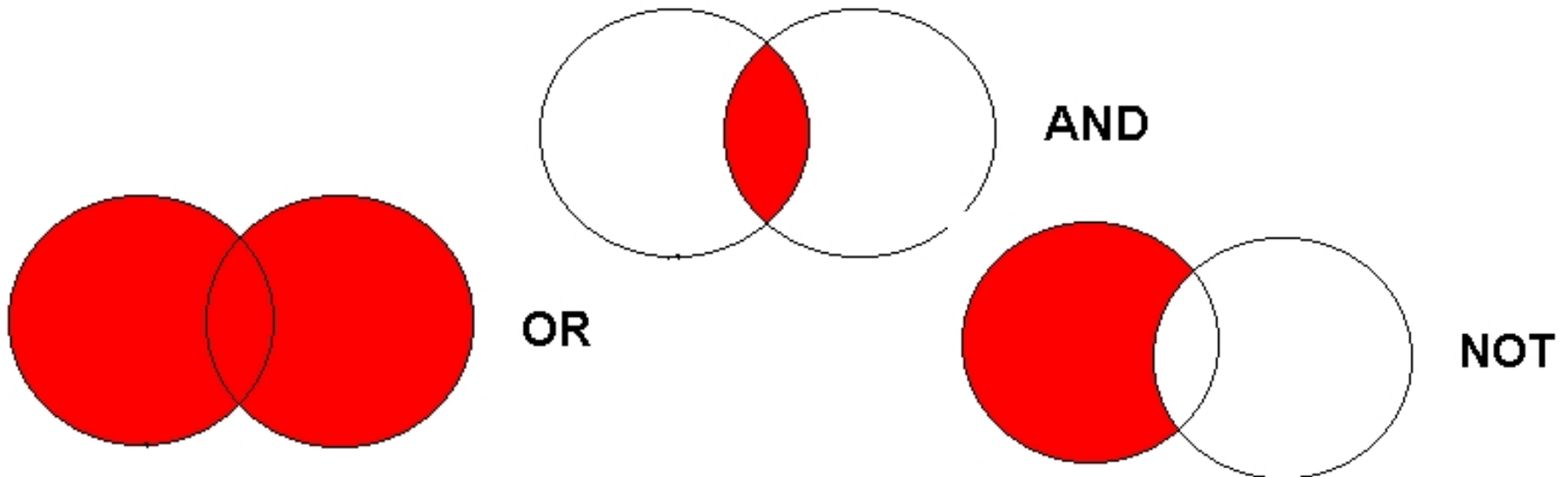
1. Téma a klíčová slova
2. Další specifikace
3. Výběr zdrojů
- 4. Boolovský model**
5. Technika vyhledávání
6. Vlastní vyhledávací proces
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
8. Další operace

4. Boolovský model

- ❑ Logický součin, průnik - operátor **AND**
- ❑ Logický součet, sjednocení - operátor **OR**
- ❑ Logická negace - operátor **NOT**
- ❑ **Krácení termínů** (truncation)
- ❑ Vyhledávání prostřednictvím **fráze**

Strategie Boolovského modelu

- ❑ nejrozšířenější
- ❑ kombinace termínů pomocí logických operátorů
AND, OR, NOT

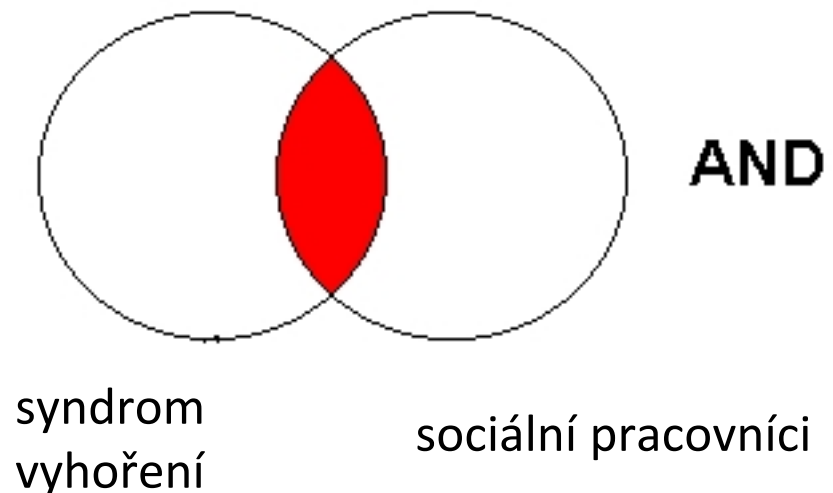

Operátor AND

❑ Logický součin, průnik

- ❖ Vyhledání jen těch dokumentů, ve kterých se **vyskytují obě klíčová slova**
- ❖ Výsledek průzkumu se **zužuje**
- ❖ Můžeme jej znázornit jako **průnik množin**

př. syndrom vyhoření
AND sociální pracovníci

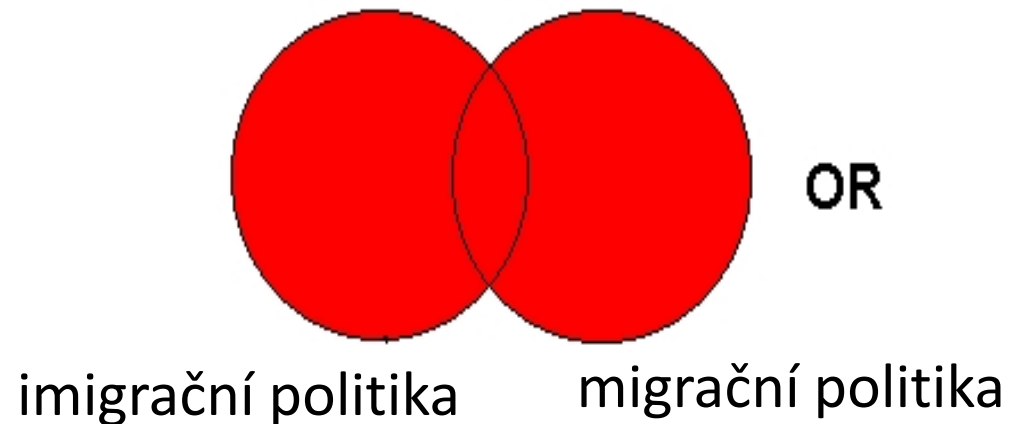

Operátor OR

❑ Logický součet, sjednocení

- ❖ Vyhledání dokumentů, které obsahují **alespoň jeden ze zadaných výrazů**
- ❖ Výsledek průzkumu se **rozšiřuje**
- ❖ Můžeme jej znázornit jako **sjednocení množin**

př. imigrační politika
OR migrační politika

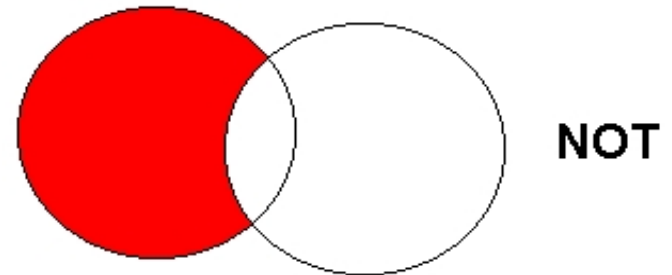

Operátor NOT

❑ Logická negace

- ❖ Vyloučí ty záznamy o dokumentech, které obsahují označené klíčové slovo
- ❖ Záleží na pořadí klíčových slov
- ❖ Výsledek průzkumu se **zužuje**

př. imigrační politika
NOT Evropská unie

imigrační politika   Evropská unie

Krácení termínů (truncation)

□ Hledaný termín je zkrácen na kořen slova

- ❖ Systém dohledá všechny možné tvary podle tohoto kořenu
- ❖ Přípony nebo koncovky jsou nahrazeny zástupným znakem
- ❖ Výsledek vyhledávání se rozšiřuje
- ❖ Pozn. vyhledávací nástroje mohou využívat různé symboly

př. bezdomov* - bezdomovci, bezdomovectví aj.

Vyhledávání prostřednictvím fráze

□ Bližší specifikace dotazu

- ❖ Slovní spojení
- ❖ Všechny slova se musí vyskytovat v přesném pořadí a uvedeném tvaru
- ❖ Nejčastěji se využívají uvozovky
- ❖ Výsledek vyhledávání se zužuje

př. "sociální politika"

Příklady

Social networks AND adolescents AND cyberbullying

Složitý dotaz s využitím booleovských operátorů

adolescents OR teenagers AND social networks OR social media AND cyberbullying - *špatně zadaný dotaz*

(adolescents OR teenagers) AND (social networks OR social media) AND cyberbullying - *dobře zadaný dotaz*

1. Téma a klíčová slova
2. Další specifikace
3. Výběr zdrojů
4. Boolovský model
- 5. Technika vyhledávání**
6. Vlastní vyhledávací proces
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
8. Další operace

5. Technika vyhledávání

- ❑ Prohlížení (browsing)
- ❑ Vyhledávání (searching)
  - ❖ jednoduché
  - ❖ pokročilé

1. Téma a klíčová slova
2. Další specifikace
3. Výběr zdrojů
4. Boolovský model
5. Technika vyhledávání
- 6. Vlastní vyhledávací proces**
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
8. Další operace

6. Vlastní vyhledávací proces

- Málokdy získáte relevantní záznamy po prvním vyhledávání
- Vždy je třeba rešeršní dotaz ladit
- Každý zdroj má vlastní pravidla vyhledávání a je třeba tomu uzpůsobit vyhledávací dotaz

Máte-li málo výsledků vyhledávání:

❑ Rozšiřte dotaz

- ❖ přidejte další klíčová slova

❑ Zrušte omezení

- ❖ např. typ dokumentu, dílčí databáze, jenom slova v názvu apod.

Máte-li mnoho výsledků vyhledávání:

□ Zužte dotaz

- ❖ konkretizujte
- ❖ lépe definujte klíčová slova
- ❖ zaměřte se pouze na nějakou oblast apod.

□ Přidejte omezení

- ❖ např. jenom slova v názvu, konkrétní země, typ dokumentu apod.

1. Téma a klíčová slova
2. Další specifikace
3. Výběr zdrojů
4. Boolovský model
5. Technika vyhledávání
6. Vlastní vyhledávací proces
- 7. Hodnocení vyhledaných záznamů**
8. Další operace

7. Hodnocení vyhledaných záznamů:

- ❑ relevance – nakolik odpovídají výsledky vyhledávání zadanému vyhledávacímu dotazu (v databázích lze řazení výsledků nastavit také např. dle abecedy, času)
- ❑ důvěryhodnost zdroje
  - ❖ jména autorů, instituce, kontakty na správce...
- ❑ pravidelná aktualizace
- ❑ odbornost

1. Téma a klíčová slova
2. Další specifikace
3. Výběr zdrojů
4. Boolovský model
5. Technika vyhledávání
6. Vlastní vyhledávací proces
7. Hodnocení vyhledaných záznamů
- 8. Další operace**

8. Další operace:

- tisk
- uložení
- export do citačního manageru (např. [EndNote Web](#), [Zotero](#), [Citace.com](#))

Relevance Ranking

Shrnutí

☐ Před vyhledáváním:

- ❖ Ujasněte si **téma**
- ❖ Vyberte si vhodné **zdroje** odborných informací (např. licencované databáze)
- ❖ Nadefinujte si dotaz, **klíčová slova**
- ❖ Vyberte si vhodnou **vyhledávací techniku** (prohlížení, jednoduché nebo pokročilé vyhledávání)

TIP

***Pište si poznámky!** Budete vědět, které zdroje jste již prohledali, jakou formu dotazu jste použili, jaká klíčová slova jste přidávali apod.*

TIP

Usnadněte si práci a používejte citační managery

Praktické vyhledávání v databázích

Praktické ukázky vyhledávání v databázích

- ❑ [EBSCO](#) - multioborová DB, obsahuje kolem 12 tis. čas. fultextových titulů a řadu dílčích specializovaných databází. Doporučená je SocINDEX with Full Text, která obsahuje dokumenty z oblasti kriminologie, soudnictví, demografie, kulturní a sociální antropologie, genderových studií, sociologie politiky, manželství a rodiny, náboženství, sociologie města, sociální stratifikace, sociální psychologie, sociální práce atd. Více [zde](#).
- ❑ [ProQuest](#) – multioborová DB, obsahuje kolem 16 500 čas. s plným textem ze společenských a humanitních věd, obchodu, ekonomie, medicíny, přírodních věd, techniky a umění, dále disertační práce, tržní zprávy, případové studie, noviny, atd. (doporučena dílčí báze Social Science Database)
- ❑ [Sage Journals](#) - kolekce Sage Full-Text - Humanities and Social Science (HSS) + Sage Deep Backfile Package - zahrnuje 555 titulů elektronických plnotextových časopisů od vyd. Sage Publications od roku 1999 do současnosti + archiv, který obsahuje starší ročníky cca 450 časopisů od prvního vydaného čísla časopisu až do roku 1998.
- ❑ [Taylor & Francis](#) - kolekce Social Science & Humanities Library (SSH Library) + "Classic Archive" - obsahuje více jak 1400 titulů v rámci 14 subkolekcí od počátku vydávání konkrétního časopisu do současnosti

Praktické ukázky vyhledávání v databázích

- ❑ [Anopress](#) – monitoring českých mediálních zdrojů ([více info](#) na stránkách knihovny) – pouze do konce října 2021.
- ❑ [NEWTON Media](#) – slovenská mediální databáze, retrospektiva do roku 1998

Databáze EBSCO

Nové vyhledávání Témata Publikace Obrázky Biblé Další

Přihlásit se Složka Předvolby Jazyky nápověda

Vyberte databáze | Vyberte jinou službu EBSCO

Pokud chcete hledat v jedné databázi, klikněte na její název v následujícím seznamu. Pokud chcete hledat ve více databázích, zaškrtněte políčka vedle jejich názvů a klikněte na položku Pokračovat.

Knihovna FSS MU

Pokračovat

Vybrat vše/zužít vybrání všeho

Sociology Source Ultimate

Databáze Sociology Source Ultimate poskytuje materiály, bez kterých se neobejdou studenti, kteří se věnují aspektům lidského chování a interakce. Jsou zde pokryta témata od genderové identity, ať už a rodin, přes demografii, politickou sociologii, náboženství a sociokulturní antropologii.

[Seznam titulů](#) [Další informace](#)

Academic Search Ultimate

Databáze Academic Search Ultimate nabízí studentům nepřekonatelnou kolekci fulltextových časopisů prýních recenzí společností, včetně spousty časopisů označených indexy předních ctací. Kombinace akademických časopisů, deníků, periodik, zpráv, knih a videí splňuje potřeby vzdělanců v téměř každém oboru od astronomie, antropologie, biologického lékařství, strojírenství, zdraví, práva a gramotnosti až k matematice, farmakologii, studiu o ženách, zoologii a dalších.

[Seznam titulů](#) [Další informace](#)

Academic Search Complete

Databáze Academic Search Complete je celosvětově nejrozsáhlejší a nejucelenější odborná multidiscipinární databáze prýních textů, obsahující více než 6 500 photozových periodik, včetně více než 7 300 recenzovaných časopisů. Kromě prýních textů obsahuje indexování a abstrakty více než 12 500 časopisů a celkem více než 13 200 publikací, včetně monografií, zpráv a sborníků z konferencí. Jsou v ní k dispozici soubory PDF pokrývající období od roku 1887, z toho většina photozových v nativním formátu PDF (s možností vyhledávání). K dispozici jsou také ctace s možností vyhledávání pro více než 1 400 periodik.

[Seznam titulů](#) [Další informace](#)

APA PsycInfo

Databáze PsycINFO® asociace American Psychological Association (APA) představuje renomované od 17. století a má jedno z nejvyšších hodnocení DOI ve vydavatelském průmyslu. Databáze obsahuje

[Další informace](#)

SocINDEX with Full Text

Databáze SocINDEX with Full Text je nejucelenější a nejvalnější světová sociologická vyhledávací od roku 1908. Tato databáze obsahuje také plné texty více než 830 knih a monografií a plné texty

[Seznam titulů](#) [Další informace](#)

Nové vyhledávání Témata Publikace Obrázky Biblé Další

Přihlásit se Složka Předvolby Jazyky nápověda

Knihovna FSS MU

Vyhledávání v: Sociology Source Ultimate, Zobrazit vše | Vyberte databáze

Vyberte pole (volitelné)

Hledání

AND

Vyberte pole (volitelné)

Vymazat

AND

Vyberte pole (volitelné)

+ -

Základní vyhledávání Rozšířené vyhledávání Historie hledání

Možnosti hledání

Znovu nastavit

Režimy vyhledávání a rozšiřující podmínky

Režimy vyhledávání

- Logický výraz/fráze
- Najít všechny moje hledané výrazy
- Hledat literýkoi ze zadaných termínů
- Vyhledávání SmartText [Nápověda](#)

Použit související slova

Hledat také v prýních textech článků

Používání ekvivalentních předmětů

Omezit výsledky

Plný text

Dostupné reference

Publikace

Náhled obrazového materiálu

Recenzovaná periodika

Datum publikování

Měsíc Rok — Měsíc Rok

Typy náhledu obrazového materiálu

- Černobílá fotografie
- Barevná fotografie
- Graf
- Mapa
- Schéma
- Diagram
- Ilustrace

Speciální omezující podmínky pro Sociology Source Ultimate

Počet stran

vše

Typ publikace

VC

Academic Journal
Periodical
Newspaper

Databáze ProQuest Central

Vše Vědecké časopisy Knihy Video a audio Dizertace a diplomové práce Další ▾

Zadejte podmínky hledání...

Plný text Recenzované ⓘ

Nápověda

Aktuálně prohledáváte 5 databází obsahujících vědecké časopisy, knihy, video a audio, dizertace a diplomové práce, noviny a další.

Hledáte pomoc nebo radu?

ti()

Hledat specifický dokument
např. ti(moby dick)

su()

Hledat konkrétní pojem, např.
„su(politics)“

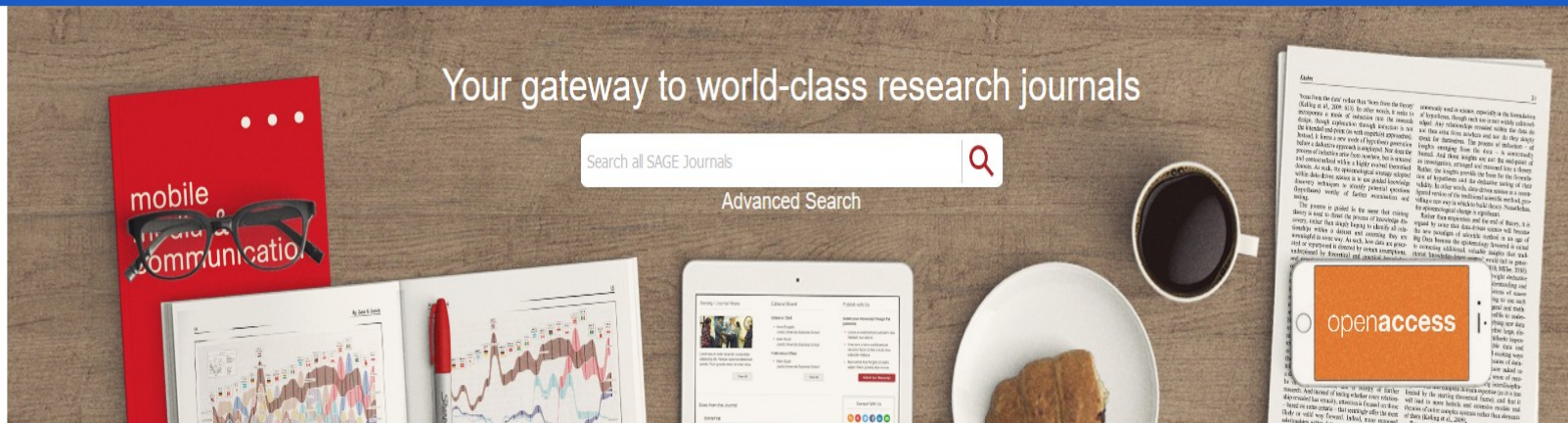
Sledujte naše úvodní video a
zjistíte, jak používat formulář
jednoduchého hledání

How do I use outside sources
in my paper?

Databáze Sage Journals

Account Administrators: Review your remote access options for SAGE Journals

Your gateway to world-class research journals

Search all SAGE Journals

Advanced Search

Browse Journals By Discipline

Health Sciences

Social Sciences & Humanities

Materials Sciences & Engineering

Life & Biomedical Sciences

Explore Discipline Hubs

Browse A-Z

All SAGE Journals

Resources

 All COVID-19 related, peer-reviewed research published in Taylor & Francis journals is free to access and available for anyone to read.

Search peer-reviewed journals and articles

Enter keywords, authors, DOI, ORCID etc

Advanced search

4,480,000+ articles

Explore journals and articles by subject

Area Studies

Earth Sciences

Health and Social Care

Physical Sciences

Arts

Economics, Finance, Business & Industry

Humanities

Politics & International Relations

Behavioral Sciences

Education

Information Science

Social Sciences

Bioscience

Engineering & Technology

Language & Literature

Sports and Leisure

Mediální databáze Anopress a Newton Media

anopress

vyhledat...

Období: Dnes ▾ Zdroje ▾ Rozšířené ▾ Operátory ▾

Graf Anotace

Schránky

Schránka 1284

Připojit schránku...

Vítejte v aplikaci
Můj.Anopress.cz

Víte, že...

můžete využít nabídku operátorů pro tvorbu dotazu?

The screenshot shows the Newton Media search interface. The top navigation bar includes the 'newton media' logo and 'Archiv' tab. The main content area is titled 'Mediální archiv - 14857/15000' with a date range of '10.11.2020 - 17.11.2020'. The search filters are as follows:

- Zdroj:** Chci najít ...
- Přesný dotaz:**
- Nadpis:** Hledám pouze v nadpisech...
- Autor:** Chci najít příspěvky od autora...
- PR články:** všechny, pouze PR články, bez PR článků
- Zdroje:** Chci najít příspěvky z těchto zdrojů... (menu icon) Vyřadit
- Rubrika/Pořad:** Chci prohledat rubriku... Čas vysílání
- Řazení zpráv:** Relevance
- Výsledků na stránku:** 10
- Název:** Pojmenovat a uložit... Uložit

Buttons: Zobrazit, Rozšířené hledání

Kategorie zdrojů: Slovensko

TYPY MÉDIÍ: Internet, Tisková média, Televize

Doporučení pro praktické vyhledávání v databázích

- Zkuste si projít doporučené databáze. Vyzkoušejte si funkce **Browse** (listování) v časopisech a **Search** basic nebo advanced (vyhledávání).
- Při zobrazení konkrétního časopisu se podívejte na **informace** o časopisu či jak hluboko sahá archiv časopisu (které roky jsou dostupné).
- Zkuste si vytvořit svůj **účet** v databázi a zjistěte, jaké další možnosti nabízí (např. alerty, ukládání vyhledávání, atd.)
- Zadejte si **rešeršní dotaz** pomocí KS a různých limiterů (čas, jazyk, obor, atd.), které jste si připravili na začátku prezentace.
- Proklikajte si nalezené **výsledky**, zobrazte si konkrétní záznamy – informace o článku, abstrakt, klíčová slova, plný text článku.
- Další databáze najdete i s popisy jejich obsahu najdete na <https://knihovna.fss.muni.cz/ezdroje>

Zadání praktického úkolu_rešerše

- **Zadání praktického úkolu najdete v ISu – v Studijních materiálech předmětu.**
- **Úkol je třeba vložit do Odevzdávárny předmětu Praktický úkol_rešerše **do neděle 7. 11. 2021.****
- **Pro splnění úkolu Vám stačí proklikat prezentace, vyzkoušet si vyhledávání, popř. zadaná cvičení. Pokud budete potřebovat radu či nějaké další upřesnění, neváhejte se ozvat. 😊**

Literatura

STEINEROVÁ, Jela, Mirka GREŠKOVÁ a Jana ILAVSKÁ. *Informačné stratégie v elektronickom prostredí*. 1. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislavě, 2010, 190 s. ISBN 9788022328487.

Obrázky

<https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/736x/b1/8c/7d/b18c7dde7e01870bd4715b308241c155.jpg> (myšlenková mapa)

<http://thetravellingteachers.blogspot.cz/2014/08/newspaper-articles-some-new-and-old.html> (myšlenková mapa)

<http://www.cvat.org.uk/sites/data.t3sc.org/files/images/Social-Media-Marketing.jpg> (myšlenková mapa)

<https://www.dailyinfographic.com/get-more-out-of-google-infographic> (Infografika Google)

<http://eds.ics.muni.cz/media/27629/eds-update-2016-luprich.pdf> (relevance ranking - Ebsco)

Děkuji za pozornost.

**Ing. Martina Nedomová. DiS.
nedomova@fss.muni.cz**

Děkuji Vám za pozornost

Ing. Martina Nedomová. DiS.
nedomova@fss.muni.cz